7/964
966 3

T. C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı
Koordinasyon ve Mevzuat Dairesi Başkanlığı

SÜRELİ
İVEDİ

**SAYI** : B.18.0.APK.0.03-01/090.01.01- 821 - 2402 2018 /2003

**KONU :** Sn. Hakkı ÜLKÜ'nün
Yazılı Soru Önergeleri

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**
**(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)**

**İLGİ** : 28/07/2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-2599 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İzmir Milletvekili Sayın Hakkı ÜLKÜ'nün "Gemi sökümü işlemleri ile çevre ve insan sağlığına etkilerine ilişkin" 7/964 esas sayılı ve "Ülkemizdeki tehlikeli atık hareketine ilişkin" 7/966 esas sayılı yazılı soru önergeleri Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

**Osman PEPE**
**Bakan**

**EKLER:**
**EK-1:** Cevabi Yazı (7 sayfa)

**DAĞITIM:**
**Gereği :**
Türkiye Büyük Millet Meclisi Bşk.
(Kanunlar ve Kararlar Dai. Bşk.)

**Bilgi:**
Başbakanlık

*T. C. Çevre ve Orman Bakanlığı APK Kurulu Başkanlığı Atatürk Bulvarı No: 153 Bakanlıklar/ANKARA*
*Tel: 417 77 22 Fax: 417 91 60 e-mail: koordmevz@orman.gov.tr*

7/966

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN HAKKI ÜLKÜ'NÜN**
**"ÜLKEMİZDEKİ TEHLİKELİ ATIK HAREKETİNE İLİŞKİN" 7/966 ESAS SAYILI**
**YAZILI SORU ÖNERGESİ HAKKINDA**
**ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞININ CEVABI**

**1-** 1994 yılında taraf olduğumuz "Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımı ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi" baz alınarak hazırlanan ve 27.08.1995 tarih ve 22387 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren " Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" kapsamında ülkemize tehlikeli atık ithalatı yasaklanmıştır. Basel Sözleşmesine göre tehlikeli atıkların veya diğer atıkların sınırlarötesi taşınımının, ihracatçının veya üreticinin fiillerinden ötürü yasadışı trafik olarak kabul edildiği durumlarda, ihracatçı devlet kendisine yasadışı trafik hakkında bilgi verildiği tarihten itibaren 30 gün içinde veya ilgili Devletlerin mutabık kalacağı başka bir süre içinde atıkların ihracatçı veya üretici yada gerekliyse kendisi tarafından ihracatçı Devlete geri getirilmesini veya bunlar mümkün değilse Basel Sözleşmesi hükümleri gereğince bertaraf edilmesini temin etmekle yükümlüdür. Bu bağlamda ülkemize menşei ülkenin yazılı bildirimi olmaksızın gelen atıklar yasadışı trafik olarak kabul edilmekte ve bu yolla gelen atıklar, menşei ülkeyle yazışmalar yapılarak, Basel Sekreteryasına bildirilerek atıkları geri gönderilmekte yada bertaraf etmek/ettirmek zorunda bırakılmaktadır.

Tehlikeli ve diğer atıkların sınır ötesi taşınması ve bertaraf edilmesinden kaynaklanan kirliliğin önlemesine ilişkin Basel Sözleşmesi'ne ülkemiz 1994 yılında taraf olmuş ve Sözleşmede, bu tür atıkların gemilerden boşaltılması, söz konusu atıkların kaçak olarak gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere gönderilmemesi, yasadışı trafik olaylarının engellenmesi ve önlenmesi yönünde hükümler yer almaktadır.

Ayrıca atık taşınmasına bölgesel boyutta önlemler getiren " Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınır ötesi Hareketlerinden ve Bertaraf Edilmesinden Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi (İzmir Protokolü) onaylanma aşamasındadır. Bunların dışında Basel Sözleşmesi eki olarak hazırlanan ve ülkemizce de kabul edilen "Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Taşınımı Ve Bertaraf Edilmesinden Kaynaklanan Zarara Karşı Sorumluluk ve Tazminat Protokolü'nün imzalanması için Bakanlığımızca çalışmalar başlatılmıştır.

"Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği 27 Ağustos 1995 tarih ve 22387 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik kapsamında tehlikeli atıkların üretilmesi, toplanması, geçici depolanması, ara depolanması, taşınması ve uluslararası ticaretine ilişkin yasak, sınırlama ve yükümlülükler, alınacak önlemler, yapılacak denetimler, tabi olunacak hukuki ve cezai sorumluluklar yer almaktadır.

Söz konusu yönetmeliğe göre tehlikeli atık üreticileri, atıklarını bu yönetmelikteki esaslara uygun olarak kendi imkanları ile veya kurulmuş atık bertaraf tesisinde gerekli harcamaları karşılayarak veya belediyelerle ya da gerçek ve tüzel kişilerle kurulacak ortak atık bertaraf tesislerinde bertaraf etmek/ettirmekle yükümlüdürler.

Telikeli atıkların bertarafı amacıyla faaliyet göstermek üzere İzmit Büyükşehir Belediyesi'ne ait İZAYDAŞ (İzmit Atık ve Atıkları Arıtma Yakma ve Değerlendirme A.Ş) tarafından işletilmekte olan İZAYDAŞ Endüstriyel Katı Atık Düzenli Depolama Alanı "6 nolu Tehlikeli Lotu'nun 1 nolu hücresi" 07.12.2000 tarihinde, İZAYDAŞ Klinik ve Tehlikeli Atık Yakma ve Enerji Üretim Tesisi ise 25 Ocak 2002 tarihinde

Bakanlığımızdan İşletme Lisansı almıştır. Türkiye'nin sanayisi yoğun illerinden biri olan Kocaeli'nde tehlikeli atıklar ile tıbbi atıkların çevreyle uyumlu bir şekilde bertaraf edilmesini sağlamak üzere ülkemizde tek tesis olarak kurulmuş olan, tehlikeli atık düzenli depolama ve tehlikeli ve tıbbi atık yakma tesislerini içine alan entegre bir tesis hizmete açılmıştır.

**2-** 04 Ağustos 1988 tarihinde ilk kez Samsun Alaçam'da bulunan ve tehlikeli atık içeren variller, aynı yılın sonuna kadar karaya vurmaya devam etmiştir. İstanbul'dan Rize'ye kadar, Karadeniz sahillerinde karaya vuran varillerin % 80'i Samsun ve Sinop'ta bulunmaktadır. Varillerin 152'si boş, 215'i dolu olmak üzere toplamı 367'dir. Üzerinde "R" amblemi bulunan varillerin içeriğinin radyoaktif atık olduğu zannedilmiş, ancak Merkez Kriminal Polis Laboratuarı analizleri sonucunda atıkların toksik kimyasallar olduğu anlaşılmıştır.

Varillerin üzerinde bulunan ve içinden çıkan bir takım yazı, şekil ve belgeler, bunların yabancı menşeili olduğunu gösterdiğinden, Dışişleri Bakanlığı ile temasa geçilerek, gerekli araştırmaların yapılması istenmiştir. Bu çalışmalar sonunda; Çevre Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, bu tür maddelerin yurda ithali yasaklanmış ve durum Dışişleri Bakanlığı tarafından batılı ülkelere resmen bildirilmiştir.

Yerinde yapılan incelemelerde, bazı varillerin üzerinde İtalyanca yazılar ve bazılarının içinde İtalyanca dökümanlar bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda varillerin İtalyan kökenli olduğu düşünülerek, delillerin kopyaları, Dışişleri Bakanlığı kanalıyla İtalya'ya iletilmiştir.

Bu çerçevede Bakanlığımız, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile ortak çalışmalar yapılmış, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kontrolörlerinin araştırmaları neticesinde, tehlikeli yüklü varillerin 1987 yılı başında Akbay-1 (Türk Bayraklı Gemi) ve Corina (Malta Bayraklı Gemi) gemileriyle İtalya'nın Marina di Carrara ve Chioggia limanlarından yola çıkarak Romanya'nın geçici malların ara deposu olduğu öğrenilen Sulina Serbest Bölgesine götürüldüğü ve bunların Temmuz - Ağustos 1988 tarihlerinde İtalyan kimyagerleri kontrolü altında Panama bayraklı Türk gemilerine yüklenerek Karadeniz'e bırakıldığı kanıtlarla tespit edilmiştir.

Diğer taraftan varillerin nihai bertaraf işlemine kadar geçici depolanacağı yerleri tespit etmek üzere DSİ ve MTA yetkililerinin de katıldığı çalışmalar yapılmış, coğrafik ve jeolojik özellikleri uygun olan Sivas, Yozgat ve Çankırı İlleri sınırları içinde uygun yerler tespit edilmiş; ancak halkın tepkisi nedeniyle işlem durdurulmuştur. Varillerin bulunduğu İllerde depolanması düşüncesinden hareketle, ilgili Valiliklerle görüşmeler yapılmış, sonunda varillerin en çok bulunduğu Samsun ve Sinop illerimizde depo yapılması ve diğer yerlerdeki varillerin de buralarda depolanması kararlaştırılmıştır.

Bu kapsamda Samsun'da geçici depo binasının inşa edilmesi sağlanmış, Sinop'ta eski Jandarma Karakolu varil depolanmasına uygun hale getirilmiştir. Bölge halkının ve sivil toplum teşkilatlarının 2000 yılı sonunda bölgede meydana gelen ağaç kurumaları ve tarım ürünlerindeki verim kaybının ve hatta bölgedeki sağlık sorunlarının arttığına ilişkin söylentilerin mevcut atık deposuyla ilişkilendirilmesi üzerine, Sinop Valiliği tarafından bu bölgede geniş çaplı bir araştırma başlatılmış olup, Sinop Sağlık Müdürlüğü, Tarım Müdürlüğü ve Orman Bölge Müdürlüğümüz tarafından bu konuda ortak bir rapor hazırlanmıştır. Rapora göre, mevcut deponun bu hali ile çevresine herhangi bir zarar

vermemiş olduğu tespit edilmiştir. Sinop-Soğuksu mevkiinde bulunan varil geçici deposu Bakanlık elemanlarınca müteaddit defalar yerinde incelenmiştir.

"Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi" kapsamında Sinop ve Samsun'da bulunan geçici depolarda muhafaza altındaki İtalyan atıklarının İtalyan Hükümeti tarafından geri alınarak imha ettirilmesi yönünde diplomatik girişimler gerçekleştirilmiştir. 23 Aralık 2002 tarihinde, Karadeniz'de ortaya çıkan variller, bunun yarattığı çevre sorunları ve diğer çevresel konularla ilgili İtalyan Büyükelçisi Sn. Victoria SURDO ile Bakanlığımızda bir görüşme yapılmıştır. Görüşmede söz konusu varillerin Karadeniz Sahillerinde yarattığı çevre sorunları hakkında büyükelçiye bilgi verilerek, konunun İtalyan Hükümetince çözümlenmesi talep edilmiştir.

Bu bağlamda 09.07.2003 tarihinde çevreden sorumlu Türk ve İtalyan Bakanlarının görüşmeleri sonucunda varillerin uygun biçimde bertaraf ettirilmesi için İtalyan teknik ve mali yardımı ile proje geliştirilmesi hususunda fikir birliği sağlanmıştır. Bu kapsamda İtalyan uzmanların varillerin bertarafına çözüm bulmak amacıyla mevcut verileri değerlendirerek hazırlayacakları fizibilite raporları beklenilmektedir.

**3-** Bilindiği üzere; Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımı ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi" ülkemiz tarafından 25.05.1989 tarihinde imzalanmış ve 1994 yılında resmen taraf olunmuştur.

Söz konusu Sözleşme esas alınarak hazırlanan ve 27.8.1995 tarih ve 22387 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren " Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" tehlikeli atıkların sınırötesi taşınımı ve yasadışı trafiği gibi konularda hükümler içermektedir. Ancak ülkemize çeşitli yollarla giren tehlikeli atıkların menşei ülkelere gönderilmesinde sorunlar yaşanmakta, uzayan yazışmalar ve ihracatçı devletlerin atığın kendi atığı olduğunu kabul etmemesi gibi durumlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Bakanlığımız söz konusu atıkların bertaraf edilmesi amacıyla Dışişleri Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Büyükelçilikler ihracatçı devletlerin yetkili otoriteleri ile gerekli yazışmaları yapmakta ve bu kurumları bilgilendirmektedir. Ayrıca bu konuda yapılan her türlü ihbar İl teşkilatımız ve Bakanlığımızca değerlendirilerek *mevzuat* hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler yapılmaktadır.

Uluslararası düzeyde ise Basel Sekreteryasına söz konusu yasadışı trafik hakkında bilgi verilerek Sözleşme çerçevesinde gerekli işlemlerin yapılması sağlanmaktadır.